

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. Quid & quotuplex sit ens naturale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

Respondeo, materiam primam non esse naturam præcisè ut est materia prima, sed tantum prout est materia secunda, quo pacto connotat quidem formam, sed ab illa tamen distinguitur.

Secunda obiectio.

Obiicitur secundò. Materia prima est principium motus naturalis qui repugnat formæ: v.g. calefactio aquæ, naturalis est ratione materiæ, quamvis sit violenta ratione formæ: ergo materia natura est, etiam prout determinatur per formam. Deinde materia prima ut est materia prima, est principium motus naturalis, nimirum generationis & corruptionis, quæ recipiuntur in sola materia, & sunt naturales: ergo materia prima ut sic, est natura, quia quod est principium motus naturalis, est natura.

Respondeo calefactionem receptam in aqua esse simpliciter violentam, quamvis sit à principio receptiva, quia non est iuxta proximam inclinationem illius; generatio & corruptio sunt actiones naturales quatenus recipiuntur in materia determinata per formam de nouo productam, & per illius dispositiones, non autem prout determinata per formam corruptam, unde distinguitur illud antecedens; materia prima est principium motus naturalis, nimirum generationis & corruptionis, prout materia est determinata per formam corruptam, nego; per formam productam concedo.

Tertia obiectio.

Obiicitur tertio. Si principium passivum est natura, sequitur tenebras esse violentas aëri, cui lux erit naturalis; quies post diem iudicii erit violenta cælo, cui nunc naturalis est motus.

Respondeo negando, sequi quod tenebræ violentæ sint aëri, & quod quies post diem iudicii futura sit violenta cælo: duobus enim modis potest aliquid esse iuxta inclinationem alicuius: primò, ita ut habeat illius indigentiam; sic enim frigus est iuxta exigentiam aquæ, cui violenta est eius privatio; secundò, ita ut habeat privationem sine indigentia; hoc modo lux est naturalis aëri, & motus cælo; idè privationes illorum non sunt eis violentæ.

Secunda conclusio.

Dico secundò, formam quamlibet substantialem esse verè ac propriè naturam, etiam animam rationalem, prout est rationalis. Ita communiter asserit tota schola, contra quosdam Arabes negantes, animam rationalem esse formam corporis. Antequam autem probetur,

Triplicis gradus in anima rationali.

Observe triplicem in anima rationali gradum distinguere, vegetativum, sensitivum, & intellectivum; & adhuc gradum intellectivum alium esse genericum, alium specificum. Gradus genericus est vis intellectiva communis homini & Angelo: gradus specificus est tale intellectivum, cui adiuncta necessarium est operatio phantasiæ, & dirigit motum progressivum. Certum est animam rationalem esse naturam prout est vegetativa & sensitiva: certum etiam est, illam non esse naturam secundum gradum genericum *rationalis*. Queritur ergo, utrum sit natura secundum gradum illum specificum, quod asserēbam in conclusione.

Ratio.

Ratio est, quia omne corpus naturale constituitur per aliquam formam, quæ sit natura: sed homo ut homo, est corpus naturale: ergo debet constitui per formam quæ sit natura: sed homo constituitur per animam rationalem ut est rationalis: ergo anima rationalis ut sic est natura. Deinde illud est natura, quod est principium motus sensibilis immanentis; sed anima, quatenus movet corpus per rationem, & quatenus est principium ridentis, loquendi, est tale principium: ergo est natura.

R. P. de Rhodæ curs. Philosoph.

A Obiicitur primò. Anima rationalis, ut rationalis, est tantum principium intellectiōis & volitionis, qui sunt motus purè immateriales: ergo anima ut sic non est natura.

Prima obiectio.

Respondeo negando antecedens; anima enim rationalis secundum gradum specificum non est principium solius intellectiōis & volitionis, ut sunt purè spirituales; sed prout habent etiam adiunctam operationem phantasiæ.

Obiicitur secundò, naturam ex Aristotele, vel esse subiectum, vel esse in subiecto: anima rationalis neutrum est: ergo non est natura.

Secunda obiectio.

Respondeo, animam rationalem non esse in subiecto sustentante, quia esse potest sine corpore; sed esse in subiecto recipiente, quia est unita corpori tanquam vera forma.

SECTIO II.

Quid, & quod duplex sit ens naturale.

Certum est primò, nomen *naturale*, concretum esse, deductum à natura; eius autem acceptio multiplex est. Primò enim dicitur naturale, prout opponitur miraculoso; & est id quod viribus naturæ fieri potest: secundò prout opponitur morali, estque id quod sit sine consideratione rationis & libertate: tertio prout opponitur libero, & est quod sit necessariò: quarto prout opponitur artificioso; quinto prout opponitur supernaturali: sexto prout opponitur violento. Tres priores acceptiones minus propriæ sunt: tres posteriores sunt magis veræ, de quibus hîc propriè sermo est.

Nomen naturalis.

Certum est secundò, naturale propriè loquendo posse definiri, *Quod habet in se naturam, vel est à natura*; duobus enim modis dicitur aliquid esse naturale: primò *essentialiter*, secundò *causaliter*: naturale essentialiter est id, quod habet in se principium vel actiū, vel receptivum motus in se recepti; quo modo naturales dici possunt substantiæ omnes completæ; substantiæ verò incompletæ, non sunt naturales, sed sunt naturæ. Naturale causaliter vocatur illud, quod est à principio interno actiū, vel passivum; quo modo dicuntur naturales operationes, & formæ, quæ habent principium actiū, vel passivum. Naturale igitur rectè definebam, quod habet in se naturam, vel quod est à natura. Primum est naturale essentialiter, alterum est naturale causaliter. His positis.

Definitio naturalis.

Dico primò. Ut aliquid naturale sit essentialiter, requiritur primò ut habeat principium, saltem passivum motus in se recepti: secundò ut ille motus sit iuxta inclinationem eius in quo recipitur, & agentis. Ut sit naturale causaliter, requiritur primò ut sit iuxta inclinationem passivam in quo recipitur; non sufficit autem, neque requiritur ut sit iuxta illius inclinationem, à quo producit.

Quænam exigit.

E Ratio est, quia quatuor modis potest in subiecto aliquid recipi. Primò iuxta exigentiam eius in quo recipitur, ut frigus recipitur in aqua: secundò supra exigentiam eius in quo recipitur, ut gratia recipitur in anima: tertio contra exigentiam, ut calor recipitur in aqua: quarto præter exigentiam, ita ut nec sit supra, nec contra, nec iuxta exigentiam. Quando est iuxta exigentiam, dicitur naturale; quando est supra exigentiam, dicitur supernaturale; quando contra exigentiam, dicitur violentum; quando nullam est ex illis, dicitur præternaturale.

Probatio.

L Itaque

Itaque ut aliquid naturale sit essentialiter, non sufficit ut habeat internum principium receptivum, aut etiam actuum motus; sed requiritur ut sit iuxta inclinationem ipsius passivi, alioqui ens quodlibet supernaturale ac violentum esset naturale, cum semper sit à principio passivo interno; imò & sapè à principio activo, ut actus fidei est ab intellectu. Ut autem sit naturale causaliter, non sufficit quod sit iuxta inclinationem agentis; quia dum ignis calefacit aquam, motus est violentus, ut patet.

Supernaturale.

Dico secundò. Supernaturale per modum termini, propriè dicitur illud, quod est indebitum cui-cunque subiecto creato & creabili; supernaturale verò per modum principij, dicitur illud quod conaturaliter producere potest aliquid indebitum cui-cunque subiecto creato; quod totum exponere ac probare alterius loci est, & fusè probatum est in tractatu de Deo, & in tractatu de fide.

Violentum.

Dico tertio. Violentum benè definitur, quod est à principio extrinseco, reluctante passivo; quod enim est violentum, debet includere duo. Primum, ut sit ab externo principio activo; secundum, ut sit contra inclinationem ipsius passivi. Potest tamen dici aliquid violentum saltem inadæquatè, quantum sit à principio interno, quod totum expositum est in Morali, & prima secunda, cum dixi de actibus voluntariis.

SECTIO III.

Comparatio naturæ cum arte.

Ars quid sit.

Ars appellatur habitus intellectualis, qui cum re-
flecta ratione producit opera extra se; ideoque
reperitur in solis agentibus per intellectum. Sumi-
tur aprem ars vel ex parte artificis, & est notitia
practica directiva operis; vel ex parte operis, & est
opus ipsum ab artifice factum iuxta tales regulas.
Naturam ergo hæcenus explicatam comparo cum
arte, primò quoad similitudinem & dissimilitudi-
nem, secundò quoad actiuitatem, tertio quoad per-
fectionem.

§. I.

Comparatio naturæ cum arte quoad similitudi- nem, & dissimilitudinem.

Quinque
artis & na-
ture simi-
tudines.

Dico primò, plura esse in quibus conveniunt
ars & natura; quædam in quibus dissentiant.
Conveniunt primò, quod natura & ars certis le-
gibus ordinatè procedunt; sicut enim certæ sunt
leges, quas artifex in opere suo sequitur, ita Deus
author naturæ certas leges rebus naturalibus præ-
scripsit, quas perpetuò sequuntur, nisi aliquid in-
terveniat impedimentum, propter quod aliquando
fit monstrum. Vnde Plato duplicem ponebat ar-
tem; alteram humanam, sub quam caderent omnia,
quæ artificum opera elaborantur; alteram divi-
nam, ad quam pertinerent quæcunque sunt naturæ,
quam ideo Platonici artem vocabant Dei. Secun-
dò, sicut ars supponit compositum substantiale à
natura productum, ita natura materiam primam
productam à Deo, in qua suas producat formas;
sicque Deus res ex nihilo profert, natura ex ente
incompleto, ars ex ente completo. Tertio, sicut
agens naturale producit effectum sibi similem in
natura leo v.g. generat leonem producus in eo for-
mam similem suæ formæ; sic etiam ars effectum si-
mitem producit formæ, quam in mente habet; pi-

Actor enim exprimit in tabella imaginem idealem,
quam mente præconcepit. Quarto, cum natura, tum
ars ab imperfectioribus ad perfectiora progrediun-
tur; pictor v.g. opus præconcepit prius leuiter
adumbrat; natura format prius embryonem: sicque
debet intelligi quod habet Philosophus in probl.
sect. 10. probl. 44. Naturam facere præ omnem, & plu-
ra præ quam recta; quia in procreatione animan-
tium ab initio agit imperfectè; & plura facit imper-
fecta, quia plura in inferiori gradu stant. Quintò, si-
cut natura divinam emulatur artem, sic ars natu-
ram, quantum potest, imitatur: sicut enim eo perfe-
ctior natura, quanto magis divinæ artis præstantiam
exprimit; sic ars tanto commendatur amplius, quan-
tò magis imitatur naturam, & res veris viciniores
imitando exhibet. Nota sunt Dædali statua, huc il-
lucque discurrentes: Archimedis sphaera vitrea, cæli
motus & similitudinem representans: Cosiorum Per-
sarum Regis machina toto mundo grauida: ligna
Tarentini Archytæ columba volitans: tripodes au-
reæ seipsum mobiles in conuiuio Iarchæ. Nota etiam
est illa Milonis bucula, cuius ad aspectum admugie-
bam tauri: nota Zeuxidis tabula, in qua vvas tantæ
expresserat arte, ut ad eas cum impetu aues aduola-
rent. Idem testatur Parrhasij velum, quod suum etiam
amulum ludificauit. Plura si voles consule Plin-
ium, Olaus Magnum, Scaligerum in exercitatio-
nibus contra Cardanum.

Dissimiles sunt ars & natura, quod ars res non
faciat veras, sed veri tantum imitatrices; verum
v.g. non facit Cæsarem, sed imaginem Cæsaris. Se-
cundò, formæ artefactorum entibus adueniunt
completis, naturales enti adueniunt in potentia,
id est soli materiæ; vnde dicitur quod ars sibi inci-
pit, ubi desinit natura. Tertio, natura pertinet ad
ipsam rei substantiam, ars pertinet ad aliquod dun-
taxat accidens superadditum naturæ; vnde ars non
est principium actuum motus, sed directivum dun-
taxat. Quarto, formæ artificiosæ vim non habent
producendi similem sibi formam, formæ verò na-
turali talis semper inest efficacia: ignis v.g. gene-
rat ignem, imago Cæsaris aliam non potest produ-
cere imaginem; formæ videlicet naturales viue
sunt & actuosæ, formæ artificiosæ ignaue sunt &
emortuæ. Quintò, naturæ vis non in extrema dun-
taxat exercetur superficie, sed internas penetrat par-
tes; ars verò tota in superficie solum extima elab-
borat.

Quinque
differentiæ.

§. II.

Comparatio artis & naturæ quoad actiuitatem: & quid efficere possit ars chymica.

Ars naturæ opera emulatur, ut dixi; sed ea,
quam Alchymiam appellant, præcipuam in
eo sibi palmam apparat, dum aurum exhibet, quod
in sola sede manuum quærì solet (ut ait Plinius lib. 33.)
Videndum itaque breuiter est, quid in eo tam illu-
stri opere ipsa possit, ut vel eius commendare liceat
industriam, vel audaciam improbare.

Dico secundò, artis Chymicæ nobilissimam par-
tem esse chrysopæiam, quæ verum, & probatum au-
rum ac argentum efficere potest, quanquam id sit
admodum difficile, ac fraudibus obnoxium: sed
non videtur tamen satis prudenter posse dici, quod
illud hæcenus non sit factum. Tres in hac conclu-
sione sunt partes, quæ priusquam probentur,
explicanda sunt nomen & definitio artis chy-
micæ; tum origo & species; postremò varij
modi,

Conclusio
tres habens
partes.